

DIDACTICA

XV

Note de curs

I

Domeniul public. Spațiul public.

Primul aspect:

Tot ceea ce apare în public este văzut și auzit de toată lumea și, astfel, are „realitate”. Ceea ce este văzut și auzit de alții și de noi înșine are maximum de publicitate și de vizibilitate și astfel are, este realitate.

Față de realitatea resimțită de faptul de a fi în vizibil, celelalte realități ale vieții intime, plăcerea simțurilor, intimul ca atare, dacă nu pălesc, în orice caz nu pot fi susținute la nesfârșit în obscuritatea lor fără o nevoie uriașă de a fi scoase în lumina verificării autenticității lor.

Cât ai fi de intimist, cât ai iubi alcovul și deliciile sale, cât ai fi pasioanat de căutările tale și cât ai declama abstragerea din lume, nu poți la un moment dat să nu recunoști puterea transfiguratorie a expunerii și verificării publice în ochii celui alt ca celălalt.

Prezența celui alt și a celorlalti, faptul că ei văd și aud ceea ce vedem și auzim și noi, ne asigură de realitatea și de veridicitatea lumii. Chiar și cultivarea intensă a interiorității proprii modernității (creștinul?) și repudierea exteriorului ca purtător al neautenticității se petrece, în ultimă instanță, în detrimentul realității lumii și a oamenilor.

O abstragere dramatică, improprie vizibilului, ar fi suferința fizică văzută ca izolare de obiecte și oameni, ca aruncare într-un loc al subiectivității radicale, unei non-apariții. Vezi retragerea din apariție la bătrânețe. Goethe.

O alta supraviețuire în domeniul privat ar fi desigur iubirea (gloria între patru pereti-*Cioran*).

coana Joitica/Zoe, a cui și către cine? Tipatescu. O scrisoare pierdută.

A fi dat în vileag, a fi expus, este vorba de o violență a ieșirii în-afară, într-o expunere.

O alta ar fi pasiunea pentru alcov și intim, *la petite bonheur*, viața petrecută între lucruri, între scaun și dulap, între ghiveci și pat etc. Mareția împotriva farmecului, industrializarea obiectelor vs. unicitatea lor, etc., cultura obstinată a neînsemnatului și a fragilului.

Aristotel – Politica ed. IRI 2001

“Constatăm că fiecare cetate este o comunitate determinată și că fiecare comunitate a fost alcătuită în vederea unui bine determinat.” p33

“Comunitatea deplină, pentru a spune astfel, formată din mai multe sate, este cetatea, care atinge limita totalei autarhii și care se creează în vederea vieții, deși dăinuie în vederea vieții bune...De asemenea, cauza finală și scopul sunt binele maxim, iar autarhia este atât un scop cât și un bine maxim. Din aceasta rezultă că cetatea este naturală și că omul este natural un viitor politic (zoon politikon), pe când cel lipsit de o cetate (natural și nu prin accident) se află fie mai presus fie mai jos de om, asemenea celui pomenit de Homer: “fără un neam, fără o lege și fără un salaz.” ” p37

“Este evident că cetatea este anterioară prin natură în raport cu fiecare” Forma incluzivă, p.39

“Pe urmă, tot așa cum am spus că populația unei cetăți trebuie să fie cuprinsă cu privirea, tot așa este și cu teritoriul. Căci un teritoriu care poate fi cuprins cu privirea poate fi aparat ușor”. p389

Al doilea aspect:

Publicul este lumea însăși, ceea ce este comun și nu privat, comunul nostru, nu este pământul și nici natura, ea este produsul uman, ceea ce este produs, adăugat lumii create, artefactul. Lumea lucrurilor este o lume așezată între oameni iar spațiul public strânge laolaltă, leagă și separă, este locul funcționalității lumii.

Vezi, dacă înțeleg bine, preambulul unei *contra-lume*, a unui spațiu public al hiper-vizibilității și al hiper-expunerii în spațiile monastice.

Lipsa-de-lume ca fenomen politic nu este posibilă decât plecând de la supoziția că lumea nu va dăinui. Fără sentimentul că lumea va dăinui, că există o nemurire terestră, nu poate fi conceput un domeniu public și un spațiu public al lucrurilor strânse nu poate fi viabil. Lumea comună este una ce supraviețuiește dăinuirii noastre, publicitatea spațiului public face să supraviețuiască în strălucirea sa ceea ce lasăm ca dăinuire noi înșine, umanitatea ca atare, împotriva ruinei timpului. În orice spațiu public, în orice dispozitiv al vizibilității, persistă voința unei nemuriri și a unei supraviețuiri temporale. A apărea, a exista în spațiul public, a te însuși în celălalt, este corelativul oricărei memorizări...

Pierderea domeniului și a spațiului public în lumea modernă recentă este simptomul pierderii voinței de nemurire, pierdere susținută de dispariția metafizică a simțământului pentru eternitate.

Asadar *polis*-ul și *res-publica* la romani reprezintă încercuirea rezistentă la ruina timpului, o garanție împotriva zadarniciei vieții dar și un pariu pe ceea ce se vede și pe vizibilul ca atare, pe prezență. Aici din teza, Heidegger lumea greacă...

Astfel, chiar cea mai bogată și nuanțată viață privată de familie nu poate suplini și depăși infinitul unghiuri din care un eu poate fi văzut și cântărit de celălalt. Ești supus vizibilului, ex-pus în fața privirii celorlalți dar fiecare așezat în locul și unghiul său.

Apropo de privire și de faptul de a fi privit: anomaliile spațiului public, Kafka/Kundera, pericolul privatizării, a faptului de a fi întregime privat, privați de dreptul și de putința de a vedea și auzi pe celălalt și, reciproc, de a fi văzuți și auziți.

Ar mai trebui amintit aici Antigona problematică granitelor între ce este al cetății și ce aparține intimului, caminului. Cel mort, fratele, aparține cetății?

Amintesc acum ceva despre *Persona* si problema **mastii**, acel chip de rang secund sau prim interpus intre chipul meu cel adevarat/fals si chipul celui alt la fel de ambiguu. Intelegeti de aici ca in aceasta varianta lipiditatea inocenta a suprapunerii dintre o interioritate si exterioritate de care puteu fi banuiti grecii in cazul mastii, a intrepunerii, ceva s-a complicat si aici relatia public-privat, intim-expunere este una ce tine de complicatia subiectului, deci a modernitatii.

Persona – persoana – personalitate, intelegeti ca aici este presupusa recunoasterea celui privat, recunoastere in ochii celui alt, deci publica, recunoastere pentru care, spune Hegel, omul simte ca-si poate risca si viata pentru a o obtine. Adica, dincolo de amorul propriu, numai prin recunoastere cineva se poate constitui ca **persoana**.

Persona inseamna *masca* iar in aceeasi Roma antica, individul capata un profil si o identitate sociala, in cetate prin intermediul mastii, ceea ce suna un pic straniu. Deci in Roma antica individul este identificat ca avand un nume si ca apartinand unei *stirpe*, unei descendente, iar in atriumul caselor troneaza masca stramosului ce certifica orice apartenenta si descendentă. Descendentă, profilul meu recognoscibil tine de un nume si de *masca* dobandita si certificata de una originara expusa in locul luminos al atriumului. *Persona* este, asadar, personalitatea sociala si juridica, demnitatea publica o amului liber. Invers, a nu avea un nume, un ascendent in masca este omul neliber, plat, fara adancimea dezvaluirii, sclavul.

Lupta publica pentru recunoastere este lupta pentru o masca ce coincide cu “personalitatea” pe care societatea i-o recunoaste. Lumea iti pune masca. Ceilalti sunt importanti ca ma pot recunoaste pe mine prin masca. De unde deliciul de a amerge “incognito”.

Dimpotriva, a trai in non-recunoastere, sfintii bunaoara, atunci identitatea mea personala s-ar pierde pentru totdeauna.

Deci *masca*, suntem o aparenta, suntem ceea ce aparem ca suntem, un rol pe marea scena a vietii, etc. Cu alte cuvinte, persoana morala se construiește pe tensiunea non-coincidenta dinamica dintre masca, ca chip prim si propriul chip ca chip secund. Adeziune si detasare, de unde structura ironica a modernitatii, a modernului. Acceptare fara rezerve si detasare. Orice smulgere intempestiva este una ce te smulge totodata din vizibilitatea publica, te lasa fara chip, devii neobservabil, esti deklasat. cazurile de smulgere. de vazut. Boala, iubirea, moartea. Cand cade masca!? **lesirea** la pensie.

Cazul ultim al judecatii de apoi cand si cea mai bigota reprezentare arata pacatosii despuati de val de masca? petrecuti de ingeri acoperiti de propriul penaj. Aici este, intuiti, problema nuditatii: protoparintii, Adam si Eva in gradina raiului goi fiind erau imbracati, acoperiti de vesmintele de har (de lumina) pentru ca apoi goi prin pacat sa se acopere prin fire cu frunze de smochin si apoi sa primeasca, de la Dumnezeu, haine de piele. Unde erau mai mascati? unde este expunerea? Li s-au deschis ochii prin pacat si au vazut ca sunt goi. Facerea. Desigur, in prima instanta, in gradina raiului este supraexpunerea in ochii Domnului. In Cadere, in Aruncare purtam expunerea prin Masca ca persona. Sunte inveliti in Piele, ne expunem invalundu-ne in Rusinea Pacatului. Dar si vesmintele albe ale botezului, si despuieria adang brutala si agresiunea ultima a corpului in Rastignirea ce precede Invierea si Salvarea.

Diferenta intre *goliciune* (despre a carei realitate iti dai seama printr-o rupere de nivel (pacat), metafizic, si *lipsa vesmintelor* care poate trece neobservata. Actul goliciunii presupune “deschiderea

ochilor". A nu fi gol in absenta vesmintelor. Intr-un fel recunoasterea mea prin ceilalti, se face prin recunoasterea mastii mele ca punte voalata catre recunoasterea indirecta a goliciunii mele acoperite de har de dinaintea Caderii. Spatiul Public, locul recunoasterii sta, originar, isi gaseste in neautenticitatea sa, a mastii, portanta in lumina plina de slava a gradinii paradisiace. Spatiul deschis, public este o pseudo gradina, conditia sa de existenta este intuitia ca indaratul mastii sta goliciunea plina de slava a omului. Este intuitia si nostalgia unei lumini originare, conditia sa de existenta de aparitie si survenire. Cu atat mai necesara masca, persona, haina de piele.

Maladiile mastii: identificarea prin acel ceva cel mai propriu al meu, somatismul, dar care este si cel mai indepartat, cel mai strain. Amprenta, chipul masurat, cipul, biologicul preia rolul mastii, etc. Ceea ce construiesc "peste mine", constructia de sine este partea cea mai adevarata, masca asadar, artificialul. Problema aparitiei si a aparentei, problema dezvaluirii. G. Agamben –op.cit. pag 72.

Spatiul privat:

A fi privat de ceva, o carenta, o lipsa, a fi definit privativ, deci prin ceea ce nu esti, negativ asadar. Fiind vorba de faptul de a fi vazut impartasit cu ceilalti in autenticul spatiu public, spatiul privat este unul al invizibilitatii, a fi privat de faptul uman de fi vazut si auzit de ceilalti si reciprocitatea schimbului.

A nu avea in acest fel o relatie "obiectiva" cu ceilalti, a nu mai fi legat si separat de ceilalti. Subtilitatea spatiului "privat", beneficiile lui stau si-n faptul de a fi legat si, respectiv, de a putea sa nu mai fi legat de ceilalti.

Omul in privat, in sens radical, este ca si cum nu ar exista, lumea trece pe langa el, este ca si cum nu ar conta si fiecare dintre noi, la un moment dat, face experienta solitudinii crancene si a sentimentului ca esti *pe dinafara*. Dar acest sentiment nu-si gaseste acum , inca, transparenta ontologica.

Fenomenul spatiului privat poate atinge patologicul fenomenului modern al singuratatii.

Fenomenul golirii spatiului privat este recurent distrugerii, deopotriva a spatiului public, afirmand prin aceasta ca exista un raport optim al vizibilitatii si al nevazutului, unul diafan asadar care asigura coexistenta celor doua. Este de neimaginat supravietuirea unuia fara co-prezenta sustinatoare a celuilalt.

Vom vedea in analiza Dasein-lui.

Salvgardarea interioritatii si stabilitatii caminului in lumea romana ca simt elevat politic. Ca *res-publica*.

In cretinism lucrurile sunt oarecum rasturnate si nu in sensul preeminentei privatului, in sensul intaietatii caminului fata de public, ci a unei aparitii, a unei trans-figurari ce descalifica oarecum pastrand ce a fost, dar depasind inspre un dincolo deopotriva privatul caminului si ceea ce pare public.

Vizibilitatea devine o hipervizibilitate, o supra, crestinul este hiper-expus unei supra-vederi intr-o supra-cetate, intr-o supra-comun. Mai vedem.

Proprietatea ca atare care se identifica in mare cu spatiul privat: a avea un loc in aceasta lume, a fi stabil, a apartine spatiului politic si, ca familie, a apartine domeniului public.

Legatura intre privat si public sta si in granita fizica intre domeniile private. Legea inseamna si granita: nomos, a distribui, a locui. Lege+grad imprejmuitor. Lex inseamna o relatie protocolara intre vecini. La greci, limitele de proprietate sunt delimitate de un al doilea hotar, un inca ceva, o distanta a "nimanui", o Khora continatoare, un receptacol.

In Roma antica, si il citez aici pe G. Agamben (Nuditatea) **agrimensorul** este personajul ce se ocupa de delimitarea granitelor si hotarelor si asta era o responsabilitate uriasa avand in vedere ca stergerea hotarelor, atentarea asupra lizibilitatii lor se pedepsea cu moartea, asadar hotarul era sfant iar cel ce stergea hotarul - *terminum exarare* - devenea un **homo sacer**, adica cineva decazut ce putea fi ucis de oricine fara ca acel cineva sa fie pedepsit. Deci Agrimensorul este *finitor*-ul, cel ce pune limitele, *iuris auctor* – cel ce face dreptate. (pag. 48 ed cit.)

A nu avea un loc inseamna a inceta de a mai fi uman. Vezi situatia in crestinism unde, absenta unui loc in aceasta lume devine o conditie de posibilitate a credintei.

Nimic nu ne este mai strain decat ceea ce conteaza public – Tertulian

In privinta acestui raport intre spatiu public si spatiul privat trebuie spus ca intreaga istorie a occidentului si astfel, implicit, istoria acestui raport, este istoria unei tensiuni intre intreprinderea civica, a cetatii grecesti si a a res publica romana si Cuvantul crestin care propune o cetate noua unde actiunile si cuvintele ar ajunge la o unitate originala si care, astfel, pune in criza majora un posibil raport greu de controlat intre intentia seculara, politica si ea, si cetatea lui Dumnezeu.

Exista asadar un raport intre cuvant si actiune.

Despre spatiul public (Pierre Manent – Metamorfozele cetatii)

O posibilitate de existență a spațiului public ar fi aceea că acțiunea este o prerogativa exclusiv a omului.

De aici relatia fireasca intre actiune si faptul de a fi in comun (zoon politikon). Adica social.

La Greci capacitatea de organizare politica nu este numai diferita, ci este opusa *asocierii naturale*, in acest caz casa (oikia) si familia.

Aparita orasului-stat, a cetatii, inseamna ca pe langa aceasta calitate a domesticului, pe langa aceasta viata, individul (spus cetatean) mai primeste o a doua calitate, o a doua viata, un bios politikon al sau.

Cetateanul este asadar definit de cele doua trasaturi ale sale:

(1) **ce este al tau** (idion), privat si

(2) **ce este comun** (koinon) public

Mai mult, intre cele doua exista un raport antagonic, unul se realizeaza, asa spus, pe nulificarea celuilalt, cetatea, polisul, apare odata cu distrugerea tuturor organizatiilor bazate pe relatiile de rudenie.

Trasatura de existenta a polisului si a bios politikon se bazeaza pe doua caracterisitici: pe **actiune** (praxis) si pe **vorbire** (lexis). Acestea sunt cele mai inalte facultati umane si sunt opusul a ceea ce este doar necesar si util.

Ahile: “faptuitorul unor fapte mari si rostitorul unor vorbe marete”(pregatirea pentru arme si *agora*, adunarea publica unde *oamenii se pot distinge*.)

Antigona: capacitatea de a rosti “vorbe mari” (*megaloi logoi*) in fata nenorocirii este cea care la batranete va da nastere gandirii. Legatura intre gandire si vorbire la antici.

Originar, in saptiul public, in polis, vorbirea, limba de fapt, si gandirea sunt pe acelasi plan, de acelasi rang si de aceeasi natura.

Ulterior, separarea intre vorbire si actiune s-a petrecut, vorbirea si persuasiunea lunad locul actiunii si violentei, tipice spatiului domestic (cel al represiunii obscure, necesare). Liiceanu, daca imi aduc bine aminte in “Despre Minciuna”, nasterea minciuni ca decalaj intre ceea ce spui si fapta. Ulise.

Zoon politikon si zoon logon echon (fiinta capabila de cuvant, de vorbire, de unde animal rationale) Asadar, sclavii si barbarii nu erau lipsiti de facultatea vorbirii ci de un mod de viata unde vorbirea si numai vorbirea avea sens si unde preocuparea cetatenilor era de a vorbi unii cu altii.

.....

Ar trebui facuta o distinctie si o corelatie totodata:

pe de o parte, **distinctia public – privat** ce corespunde distinctiei intre **domestic si politic**. Acestea sunt distinctiile proprii orasului stat, polisului antic. Ceea ce apare ca nedistins este socialul (adica propriu statului-natiune) ce retine in structura sa deopotriva trasaturi ale domesticului si a politicului. dar el apartine modernitatii, cu alte cuvinte, aparitiei si functionarii subiectului. Are lumea greaca constiinta subiectivitatii subiectului? intr-o lumje care nu stie de infinit? Este aceasta propriei unei lumi ce poate gandi un dincolo, radical diferit? Crestin. Ar trebui vorbit aici de Hegel-constituire subiectului la greci.

la greci este vorba de o falie, o diviziune fundamentala intre domeniul privat si cel public, intre familie si polis, intre necesitatea intretinerii vietii si lumea comuna (publica). Diviziune considerata axiomatica.

Cetatea isi subordoneaza radical si implacabil familia si lumea, ea nu este o comuniune asa spus cuprinsa de blandete si rezonabilitate. Familiei, ea ii rapeste tinerii si-l depune morti in cetate (in spatiul public in vizibilitate, cui mai apartine el? Antigona-Sofocle), Lumea este cea periculoasa de dincolo de limita cetatii (politropos).

De unde tripla natura a cetatii: tragica, filizofica, politica sau cea a miscarii(dinamica,) politica.

In orice caz, separarea ferma intre public si privat , orasul-stat si domeniul public pe de o parte, s-a facut in detrimentul familiei si locuintei domestice. (Vezi absenta familiei si a atmosferei caminului in dialogurile lui Platon, etc).

Problema ragazului la Aristotel/Politica – orice cetate este o comunitate si orice comunitate este creata in vederea unui bine determinat.

Cetatea este comunitatea deplina, a totalei autarhii creata in vederea vietii bune, *ea este anterioara prin natura in raport cu fiecare.*

Exista sacralitatea vetrei, iar neincalcarea ei si considerarea sacra a limitelor ei nu sta in respectul neaparat fata de proprietatea privata ci ce prelua era numai faptul ca la treburile cetatii nu putea participa cel ce nu detinea o casa, cel ce nu avea un loc in lume.

Domesticul este spatiul unei necesitati, a faptului de a fi constransi sa stea impreuna, natural desigur, dar si ca nevoi, hrana si perpetuare. Apoi, necesitatea mai presupune prezenta violentei si arbitrariului, fenomen pre-politic, justificate ca modalitate de a domina necesitatea, sclavi. Violenta este actul prin care individul se elibereaza de necesitate si accede la libertatea politica. (A fi sarac sau nesanatos.)

Spatiul public, domeniul public, polis-ul, este spatiul libertatii, controlul necesitatii vietii asigura libertatea in polis-ului. Libertatea dobandita este fericirea, *eudaimonia*, bogatie si sanatate.

Ea presupune ragazul, Socrate are ragaz.

Polis-ul este societatea celor egali spre deosebire de inegalul funciar al privatului, a nu conduce si a nu fi condus.

“A te carmuie pe tine insuti” presupune cetatea. Politica presupune polis-ul, ea este forma naturala de existenta a omului, moral, *lucrurile politice sunt lucrurile in sine*. A nu fi in cetate inseamna a ramane dincoace de ceea ce putem fi.

O comparatie intre lumea Troiei si cea a Aheilor, sau confruntarea intre lumea privata a casei, a domesticului si cea a reprezentarii proprii cetatii, a domeniului iesirii in vizibil.

Sau, in **Iliada** nasterea cetatii in afara cetatii. De unde reiterarea faptului ca cel ce provoaca nasterea unei lumi nu apartine acelei lumi este **strainul** ce, in final, este sacrificat.

Exigente ale cetatii

Aheii **tac** spre deosebire de troieni. Pornesc la lupta in tacere si fac liniste pentru a asculta propunerile conducatorilor chiar daca sunt tentati sa cada prada unei agitatiei zgomotoase. Capacitatea de a tace este capacitatea de a asculta propriei deliberari rationale. Este conduita nu impusa, militara, mai degraba ea este cauza disciplinei si nu efectul ei, este una deliberata rezultata din retinerea nobila propriei co-impartasiri a unui lucru comun, public, cetatea. Ei isi exprima liber si public emotiile spre deosebire de troieni sever controlati de Priam.

Este vorba de capacitatea propriei exersari in spatiul public, al cetatii si care au experimentat insusirea acestei impartasiri, de a actiona in colectiv, sincronizati deci cu constiinta ireductibilitatii si tranzitivitatii afectelor celuilalt.

Apoi este sentimentul de **onoare** si **rusine** in fata celorlalti, asadar aheii sunt individualitati nu devotati intregului in sens holist, colectivitatii ci, ca barbati, cuprinsi de rusine unul fata de celalalt si

atunci rezultatul este ca vor fi mai multi salvati decat ucisi. (cantul V, Agamemnon, vezi si grupul expeditionar, Diomedee ce cere un tovaras de unde calitatea prudentei spre deosebire de Dolon trimis superficial in actiune de Hector.)

Problema "Doloniei": Dolon este bogat, bun la alergari cam slat la chip. Asadar familie buna, probabil vanitos dornic de fapte pentru a-si compensa uratenia. In plus, este fiu unic alaturi de alte cinci surori, rasadar rasfatat de femei. Intr-un fel, mesajul lui Homer este ca defectele de caracter + imprudenta lui Hector duc la deznodamantul tragic. Mai mult, Homer spune un lucru cu adevarat important: troienii raman, spre deosebire de aheii, impotmoliti, dependenti si-n ordinea cutumelor familiale si sexuale. De aceea si pierd.

Este spus pentru a aminti de iesirea violenta in lumina, cetatea este un loc al retinerii si al severitatii.

In definitiv mobilul razboiului absurd este o slabiciune a senzualitatii. Hector, in ultima instanta, il dispretuieste si-l dezaproba pe Paris, Elena insasi este stanjenita si perfect lucida de anomalia situatiei dar ea insasi este prada senzualitatii si se uraste pentru asta.

Troia este spectacolul unei sclavii in lant, Troia este ea insasi supusa lui Priam si celor 50 de fii si ei toti, involuntar, supusi lui Paris. Exista un lant al slabiciunilor, unul familial si sexual deopotriwa.

Exista o indiferenta absurda fata de destinul cetatii si o neobiectivare ce duce la partiniri ale intregului fata de o parte acut partinitoare. Ceea ce este impotriva cetatii, singularitatea solipsista a partii fata de obiectivarea propriei efortului rationalitatii.

este ceea ce spune Hegel, spiritul este inca captiv in natural, in senzual. Este o grandoare a Troiei. Troia nu este la ea insasi, nu e cu sine, nu se reflecta in sine si de aceea nu este o cetate. Un om este liber si acela este capricios.

Vezi comparatia Paris-Elena si Ahile-Briseis vezi ciudata usurinta cu care Ahile o cedeaza pe Briseis pe care o iubeste si de care este iubit, roaba lui legitima, lui Agamemnon.

Asadar: Troia, sau domeniul privat al caminului este aplecarea spre pasivitate si puterea proximitatii corporale, aceea calda aparenta de umanitate, pe cand aheii, cu toata brutalitatea, poarta cu sine coordonatele cetatii, incordarea impreua spre activitate si planificarea ei precum si puterea distantei spirituale. Educatia in omenie, a deveni om a fi muritor.

Disparitia *hiatus*-ului ce trebuia trecut intre privat si public, de-dramatizarea iesirii in public, este o caracteristica a modernitatii transfigurata mai intai in crestianism in sensul rasturnarii si nulificarii spatiului public comun si trecerii lui inpre o alta lume.

Se poate spune, pentru inceput, (o analiza mai amanuntita a raportului privat-public mai incolo) ca publicul este concentrat oarecum in societatea egalilor, a familiei, in domestic si a rapoartelor acolo constituite, vezi in acest sens ghidele, confrereile, corporatiile. Vezi asocierea companiilor, companis, impartirea aceleiasi paini si aceluiasi vin)

Ignorarea prapastiei intre privat si public, intre domestic si polis si a *neinduratoarei expuneri* inseamna si diminuarea unei virtuti care este presupus a fi *curajul*. de fapt **nefamiliarul**

Curajul este necesar parasirii familiei si angajarii in calatoria politicului si a faptelor maretate, ale neuitarii, o prea mare dragoste de viata ajunge un obsatcol in calea libertatii.

“Viata buna” a lui Aristotel, viata polis-ului nu este una lipsita de griji si mai buna, ci una de un alt rang, nici o activitate ce tine de “necesitate” nu putea accede la vizibilitatea publica. De unde pensionopolisul Atenei.

Platon

Alcibiade:

- Exigentele Cetatii: “S./la spune, Alcibiade, ce preferi: sa-ti duci viata multumindu-te cu toate bunurile de care ai parte acuma, sau sa mori pe loc, in cazul ca nu-ti va fi ingaduit sa dobandesti mai mult?” p247
- “... asa cum speranta ta sta in Cetate, tu vrand a-l dovedi ca esti intru totul vrednic de ea, pentru ca atunci sa capeti de indata puterea cea mare...” “...speranta ta sta in Cetate...”248
- sintagma “mai bine”
- daca l-ai fi descoperit, daca l-ai fi cautat, daca ai fi crezut ca nu-l stii.
- “...adica sa incepi sa arati altora lucruri pe care tu insuti nu le cunosti, fara se te ostenesti mai intai a le invata tu insuti.” p263
- S/”Cauza, dragul meu, ete ca, dupa cum nu cunosti acest lucru, tot asa nici nu-ti inchipui a-l cunoaste”.
- S/”...greselile ce se savarsesc au obarsia tocmai in aceasta necunostinta, a nestiutorului care crede ca stie?”
- nestiutorii ce stiu ca nu stiu.
- “Ci, fericitule, ai incredere in mine si in inscriptia de la Delfi – “Cunoaste-te pe tine insuti” si fii sigur ca acestia de care ti-am vorbit sunt potrivnicii tai, si nu cei pe care ti-i inchipui”
- a te incitii de tine insuti, preocuparea de sine.50ani
- S/”Asadar, cel ce porunceste: “Cunoaste-te pe tine insuti!”- sufletul de indeamna sa ni-l cunoastem”.
- ...ceva ai sau (corpul), insa nu pe sine insusi.
- “Se pare, intr-adevar, ca daca-l vom cunoaste, ne vom cunoaste pe noi insine.
- Cum iti poti cunoaste sufletul, prin ceva de a acelasi rang, problema similitudinii de natura.Analogia cu vazul, de pilda. “Priveste-te pe tine insuti!”, ochiul sa priveasca spre acel lucru unde s-ar vedea pe sine, oglinda sau privirea opusa in pupila celuiilalt: “In alt ochi, asadar, privindu-se, si atintindu-se in ce a re acesta mai bun si il ajuta sa vada-iata cum se poate vedea ochiul pe sine insusi.”299.
- “...daca sufletul vrea sa se cunoasca pe sine, oare nu catre suflet se cade a privi, si mai cu seama catre acea asezare a sa unde este sadita virtutea sufletului, intelepciunea, precum si catre tot ce se potriveste a fi asemenea lui?”
- cunoasterea si cugetarea partile divine ale sufletului, asemanatoare lui Zeus, Zeus-ul launtric. Zeul este mai curat si mai stralucitor decat tot ce-l mai bun in sufletul nostru.
- “Asadar, atintindu-ne spre Zeu, vom aveapartea cea mai aleasa a rosturilor omenesti, intru a sufletului virtute, iar astfel ne vom vedea si ne vom cunoaste cit mai bine pe noi insine”.
- “Si, totodata, cum spuneam inainte, veti lucra cu ochiul atintit la tot ce e divin si plin de lumina.”
- “Ci, privind intr-acolo, va veti zari si cunoaste pe voi insiva, precum si tot binele vostru.”

Republica

- “Cei iubitori sa asculte si sa priveasca indragesc sunetele frumoase, culorile si toate cele realizate de acestea, dar mintea lor este incapabila, prin fier a ei, sa vada si sa indrageasca frumosul insusi.”270

- “E vorba de despre cel care poate vedea frumosul insusi, dar si ceea ce participa la acesta, omul care nici nu ia ceea ce participa drept frumosul insusi, nici pe acesta nu-l ia drept ceea ce doar participa la el...”
- Asadar, pe drept vom numi ratiunea acestuia, ca a unuia ce stie, “stiinta”, iar a celuilalt “opinie”, ca a unuia ce-si da doar cu parerea?”
- “Am aflat,asadar, pe cat se pare, faptul ca reprezentarile multimii in legatura cu frumosul si cu celelalte se invartesc undeva, in intervalul situat intre ceea-ce-nu-este si desavarsita existenta”.275
- “...acesti oameni opineaza asupra tuturor lucrurilor, dar ca nu stiu nimic legat de obiectul opiniilor lor.”
- “Deoarece filosofii sint in stare sa perceapa ceea ce ramane la fel, egal cu sinje, iar ce nu pot asa ceva, ci isi arata puterea mintii doar in cazul lucrurilor multiple, sunt fara constanta si ratacitori, care dintre aceste doua categorii trebuie sa conduca in cetate.”
- Oare ti se pare ca se deosebesc de orbi aceia care sint cu adevarat lipsiti de cunoasterea fiecarui lucru-care-este? Acesti oameni nu au nici un model luminos in suflet...”
- “Pui o intrebare care cere un rasouns printr-o imagine (parabola).”281
- “Si afirmam ca lcrurile multiple sunt vazute, dar nu si gandite; ideile sunt sint gandite, dar nu si vazute.”
- Puterea de a vedea si de a fi vazut: al treilea element necesar pentru vaz ca element intermediar intre puterea vederii si culoarea lucrul vizat, lumina. Soarele nu este vederea, fiind insa cauza ei.(fluxul vederii, etc).
- “Ai atunci in atentie...ca eu il nujmesc pe soare odrasla Binelui pe care Bielele a zamoslit-o asemanatoare cu el insusi.”
- ...aceasta entitate, ce ofera adevarul pentru obiectele de cunoscut si putinta de a cunoaste pentru cunoscator este ideea Binelui Gandeste-te la ea ca fiind cauza cunoasterii si a a devarului, inteles ca obiect al cunoasterii.”308
- “Atunci afirm (sinonim, soarele) ca obiectele cognoscibile le vine din partea Binelui nu doar capacitatea de a fi cunoscute, ci si cea de a fi, ca si fiinta lor; acestea puced tot de la el, dar Bielele nu este fiinta, ci o depaseste pe aceasta prin varsta, rang si putere.”
- vizibilul si inteligibilul, Mitul pesterii.
- “...dupa cum ochiul nu e in stare sa se intoarca spre stralucire dinspre intuneric, decat loalalta cu intreg corpul, la fel aceasta capacitate prezenta in sufletul fiecaruia, ca si organul prin care fiecare cunoaste, trebuie sa se raseasca impreuna cu intreg sufletul dinspre taramul deenirii, pana ce ar ajunge sa priveasca la ceea-ce-este si al maretia lui stralucitoare. Bielele pe aceasta o numim, nu?”317
- “Iata deci arta «rasucirii»! Se pune problema in ce fel se va obtine transformarea cea mai rapida si ai eficace a sufletului. Nu-l vorba de a-l sadi simtul simtul «vazului», ci de a-l face sa «vada» pe cel ce are acest simt, dar nu a fost crescut cum trebuie si nici nu priveste unde ar trebui.”
- ἡ περιαγωγῆς τεχνῆ
- ...o rasucire a sufletului de la mo zi intunecata ca noaptea catre ziua cea adevarata, o ascensiune si o revenire catre ceea-ce-este. “321
- dialectica-o calatorie catre principiul insusi, suprimand postulatele, pentru ca acestea sa iasa intarite. In fapt, ea poarta si ridica in liniste ochiul sufletesc, scufundat pana atunci intr-un mal barbar.

stiinta
 inteligenta analitica
 intelect (ceea ce este)

reprezentare (umbrele)

Putem vorbi de “subiect” si “subiectivitatea subiectului” in gandirea greaca?

Identificarea subiectului (Michel Foucault – Hermeneutica subiectului /Polirom 2004

Subiectivitate si adevar, *epimeleia heautou* – *cura sui* sau **preocuparea de sine** oarecum diferita in prima instanta fata de exigenta delfica “cunoaste-te pe tine insuti.”(gnothi seauton). Aceasta apare ca o aplicatie a primului comandament ca o particularizare a lui, ca un varf, ca o acutizare in sensul indentificarii de sine.(ca cel ce se gandeste pe sine, pentru care gandirea este gandirea raportului subiectului cu lumea, a acelui stiu ca nu stiu): a te ingrijii de tine insuti, a nu te da uitarii pe tine insuti etc.

Apararea lui Socrate: Problema rusinii in fata poporului, problema opiniei si problema recunoasterii unei singure exigente, a Zeului in speta a ratiunii, a adevarului. In acest punct iesirea in spatiul public este ambivalenta: deopotriva opinie dar si in lumina adevarului, a fiintei. deopotriva a miscatorului si a instabilului, opinia si a nemiscatului, ideea, Fiinta. ca ceea ce este stabil ca ceea ce face posibil, ac ceea ce pastreaza in prezenta. Aici inca Socrate isi “pateaza” discursul.

Astfel vazuta, preocuparea de sine vine ca o porunca si ca o sarcina (in interpreta pe ceilalti, in cazul lui Socrate – dar ca o exigenta, ca ceea ce ne priveste, ceea ce ne someaza in responsabilitate, ca chemare spre un raspuns, ceea ce ne solicita si afecteaza – *agora*/spatiul public/ este o diferenta incipienta sau ulterioara? ca ceea ce vine din afara, de sus, este locul ce i s-a dat (in agora). Incipienta gandirii la sine a analogului, corespondentei jos/sus. Corectitudinea analogiei, substituit al adevarului ca stare de ne-ascundere (*aletheia*).

Socrate: rolul celui care trezeste din somn, preocuparea de sine vine ca un prim moment al trezirii. Comentariul ar fi ca trezirea catre lumina este de fapt, iesirea in lumina, stabaterea catre lumina catre deschiderea luminataoarea (pestera) si evadarea din somnul privat-ului, de acasa. Acasa *agorei* este mai *acasa* decat acasa.

A se ingrijii – *therapeuein* – *eveniment in cadrul gandirii, generarea subiectului modern, ca fel de a fi, conduita.*

Filon din Alexandria – Despre viata contemplativa

Plotin – Enneade II

Ascetismul crestin: Metodiu din Olimp, Vasile din Cezareea, Grigorie de Nyssa: Tratatul despre virginatate XIII/”Ingrijirea trebuie sa inceapa cu dezlegarea de casatorie”, celibatul constituie forma prima, cotitura initiala a vietii ascetice. Atentie, este in joc, in cazul preocuparii de sine, problemeatica rasucirii si strabaterii. *Strabaterea catre.*

A-ti intoarce privirea, a-ti intoarce ochiul spre tine insuti, a murii acestei lumi, a exersa o altfel de privire.

A vedea lumina zilei, a intors ochiul.

Preocuparea de sine este substituita in modernitate cu recalificarea filozofica a adagiului "cunoaste-te pe tine insuti" ca urmare a momentului cartezian: evidenta ce se ofera, impune constiintei, mai presus de orice indoiala.

"In plus, asezand evidenta existentei proprii a subiectului la temelia insusi accesului la fiinta, aceasta cunoastere de sine (dar nu sub proba unei probe a evidentei, ci sub aceea a indubitabilitatii proprii existente, ca subiect) transforma principiul "cunoaste-te pe tine insuti" intr-un acces fundamental la adevar." pag.25

Vezi diferenta operata de F. intre filosofie si spiritualitate, filosofia este forma de gandire care gandeste gandul ce gandeste diferenta dintre adevar si fals, care-si pune intrebari despre cum subiectul poate gandii si face diferenta intre adevar si fals, cum de poate exista pentru gandire adevar si fals. Ea gandeste limitele gandirii si posibilitatile de existenta a limitelor, ea este critica. Spiritualitatea este acea practica, metoda, cautare, experienta prin care subiectul opereaza asupra lui insusi "transformarile necesare pentru a accede la adevar." Purificari, asceze, renuntari, converirile privirii, modificarile existentei, preturi platite pentru a fi apt pentru adevar.

Nu este un act simplu de cunoastere, adevarul nu este unul imanent subiectului. A fi in adevar inseamna modificate, lupta, transformare de sine, pana la punctul unde devii un altul, adevarul nu se ofera subiectului decat in schimbul unui pret care pune in joie fiinta subiectului ca atare.

Conversie, convertire

Eros, adevarul vine, coboara catre subiect, iluminindu-l, este strangere impreuna.

Travaliul, desine asupra siesi, transformare progresiva de sine insusi prin sine, truda numita *askesis*, asceza.

Filosofia este iubirea de intelepciune, este un travaliu, o iesire din sine catre un alt sine, convertirea de sine.

Efectele spiritualitatii ar fi intoarcerea adevarului asupra subiectului, beatitudinea de a fi in lumina adevarului, pacea sufletului, implinirea de sine, darul transfigurarii.

Pentru spiritualitate actul de cunoastere (tehnica) nu este nicicand suficient in sine si pentru sine daca nu este insotit de o transformare a subiectului insusi care nu este totuna cu individualitatea ca atare ci subiectul ca cel ce cunoaste, subiectul in fiinta sa de subiect.

Momentul cartezian,

Adevarul nu mai salveaza subiectul caci asa cum este, in **sensul modern**, este capabil de adevar dar **ca asa cum este adevarul nu este capabil sa salveze.**

Spiritualitatea indica ca asa cum este subiectul nu este capabil de adevar doar daca intra in travaliu (eros, asceza) dar care odata dobandit adevarul este salvarea lui.

Istoricul ex-folierii facultatii de cunoastere (ca metoda) a subiectului ca subiect ce-si reprezinta de necesitatea spiritala a unui travaliu a subiectului asupra lui insusi in asteptarea iluminarii adevarului si transfigurarii sale. Apare o distanta (deconectarea) intre cele doua principii:

“De multa vreme incepuse lucrarea de deconectare a pricipiului unui acces la adevar care avea sa se faca doar in termenii subiectului cunoscator de, pe de alta parte, necesitatea spirituala a unui travaliu al subiectului asupra lui insusi, transformandu-se si asteptand ca adevarul sa-l lumineze si sa-l transfigureze. “ pag.38

Actul cunoasterii ramane un act ce-si transfigureaza subiectul, subiectul nu-si supravietuiesti cunoasterii, chiar daca?el tinde spre neconditionarea, incapsularea, sa. vezi aici Heidegger...Nietzsche. Fenomenologia spiritului este o transfigurare a subiectului, intodeauna este vorba de o strabater, de un dia, un dute-vino, de o crestere si mobilitate a subiectului.

Iarasi preocuparea de sine, *epimelea heautou*

momentul socratic-platonic, Alcibiade. Alcibiade afla ca nu stie si, mai mult de atat, ca nu stie ca nu stie. A avea grija de sine insusi, a fi preocupat de sine, presupune un ragaz, este un privilegiu a celor cu ragaz, a celor autonomi, ragaz (schola) vezi Aristotel.

Problema in Acd este ceea ce preferi: sa traiesti anonim sau sa mori in plina *stralucire*? *Fiind vorba de stralucire este si vorba de privire de irumpere in vizibil, de strabaterede la ceea ce este obscur spre lumina*. Doua planuri: in stralucirea opiniei, in privirea celei vremelnice, schimbatoare, mobile (tineretea trupului si pofta interesata si precara a iubitorilor trecatori, a straluci in privirea lor, a straluci pentru ceilalti, avere, glorie, frumusetea trupului, tutore Pericle.

Socrate: pune-ti mintea cu tine insuti!

Ce este acest de tine insuti, *de sine* din moment ce trebuie sa te ocupi *de sine insusi* (auto to auto)? Asadar, problema subiectului.

UN decalaj, o distanta intre faptul firesc si de asteptat de a invata, pedagogia a lui a invata, a a asimila si preocuparea de sine care este un alt fel de cladire de sine, bildung, paideia, formarea sinelui. O distanta problematica cladita intre filosofie si spiritualitate.

Elaborarea unei **tehnologii** a sinelui pentru a accede la adevar.

Tehnica **retragerii – anakhotesis**, anahoreza: tehnica de a te desprinde, de a te detasa, a deveni absent fara a parasii locul, de a intrerupe, intr-o oarecare masura, contactul cu lumea inconjuratoare, fara senzatii, a nu mai fi miscat de ceea ce este in jurul tau. Tehnica absentei viizibile, esti in continuare in lume, estri vizibil in ochii celorlalti, dar esti absent, te afli in alta parte.

Practica **rezistentei, a andurantei**.

Retragerea in sine si catre sine.

Ce este sinele (de care tebuie sa ne preocupam) ce este acest “sine”?

Ce este preocuparea, aceasta grija? Tu te ingrijesti de ceva care este in acelasi timp acelasi lucru cu tine insuti, cu subiectul preocuparii care “se ocupa de” , tu insuti privit ca obiect. Este travaliul trecerii prin, al lui dia.

Lucrul de care trebuie sa ne ingrijim este sufletul, sufletul tau, propriul suflet.

Khresis: o anumita pozitie transcendentă a subiectului cu ceea ce il inconjoara, cu obiectele pe care le are la dispozitie, cu ceilalti, cu propriulcorp si, totodata, cu ele insusi. Problema maestrului.

Scopul preocuparii de sine este cetatea. in vederea conducerii cetatii.

Pentru ate cunoaste pe tine insuti trebuie sa te retragi in tine insuti, trebuie sa te desprinzi de senzatiile care induc in eroare. Trebuie sa-ti instalezi sufletul intr-o imobilitate care sa te fereasac de influienta, miscarea vreunui eveniment exterior.

Problema auto-cunoasterii. Cum este posibila auto-cunoasterea? Metafora ochiului (Alcibiade): un ochi se poate vedea pe sine atunci cand isi poate percepe imaginea intr-o oglinda. Sau, mai bine zis, a se percepe reflectat in ochiul altuia. Se vede pe sine. Deci identitatea de natura este o conditie a sesizarii de sine. Apoi, ochiul nu se vede in alt ochi, ochiul se vede pe sine in sursa vederii. Actul vederii, prin care are loc actul cunoasterii de sine, nu se poate executa decat in ochiul altcuiva. Sufletul nu se poate cunoaste pe sine decat apeland la similitudinea, identitatea de natura si anume spre acel ceva ce face posibila existenta gandirii si cunoasterii. Adica trebuie sa ne reflectam intr-un al suflet mai slefuit si mai stralucitor, Divinitatea. Trebuie sa cunosti divinul pentru a te recunoaste pe tine insuti.

A avea timp, cultura, disponibilitate, a avea ragaz. Elita. Diferiti de cei absorbiti de viata de zi cu zi, *hos polloi*. Elita, a se salva pe ei insisi.